

УКРАЇНА

(19) UA (11) 38214 (13) A

(51) 6 C12G3/06, A61K35/74

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ
І НАУКИ УКРАЇНИДЕРЖАВНИЙ ДЕПАРТАМЕНТ
ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ
ВЛАСНОСТІОПИС
ДО ДЕКЛАРАЦІЙНОГО ПАТЕНТУ
НА ВИНАХІДвидається під
відповідальність
власника
патенту

(54) КОМПОЗИЦІЯ ІНГРЕДІЄНТІВ ДЛЯ НАСТОЙКИ СКЛАДНОЇ ПАНКОВА "БАЛЬЗАМ АРНІКА"

(21) 2000063319

(22) 07.06.2000

(24) 15.05.2001

(33) UA

(46) 15.05.2001, Бюл. № 4, 2001 р.

(72) Панков Сергій Володимирович

(73) Панков Сергій Володимирович

(57) Композиція інгредієнтів для настоянки, що містить кору дуба, звіробій звичайний, ягоди чорниці, листя брусниці, листя кропиви дводомної, квітки календули, бруньки березові, листя шавлії, квітки деревію, квітки пижмо, чагу, листя толокнянки, квітки безсмертника та водно-спиртову рідину, яка відрізняється тим, що додатково містить арніку, при наступному співвідношенні компонентів на 1 л настоянки:

арніка, г	23-28;
кора дуба, г	10-14;

звіробій звичайний, г	22-29;
ягоди чорниці, г	11-15;
листя брусниці, г	34-40;
листя кропиви дводомної, г	14-20;
квітки календули, г	18-25;
бруньки березові, г	26-34;
листя шавлії, г	10-17;
квітки деревію, г	18-24;
квітки пижмо, г	7-9;
чага, г	20-30;
листя толокнянки, г	21-27;
квітки безсмертника, г	22-30;
водно-спиртова рідина із	решта.
вмістом спирту 45% об., л	

Винахід відноситься до харчової промисловості, зокрема, до композицій інгредієнтів для настоянок, та може також застосовуватись в фармацевтичній галузі як лікувально-профілактичний засіб.

Відома композиція інгредієнтів для бальзаму "Горно-алтайський" [1], яка містить, аір болотний, листя бадану товстелистого, березові бруньки, листя брусниці, денник лікарський, душицю, дягель, звіробій звичайний, квітки календули, квітки та листя пікрею вузьколистого, корінь лопуха, м'яту перцеву, горіх кедровий, перець водяний, полинь, корінь пеона, радіолу рожеву, бруньки тополі, деревій, ванілін, апельсинове масло, гвоздичне масло, мед, колір, обліпиховий спиртований сік, морс черемухи, цукровий сироп та водно-спиртову рідину.

Виготовлення зазначеного бальзаму потребує великої кількості вартісної сировини, такої як горіх кедровий, родіола рожева, апельсинове та гвоздичне масла. Зазначені інгредієнти заготовлюються та випускаються фармацевтичною промисловістю в невеликих кількостях, що ускладнює масове виробництво бальзаму.

Крім того, цей бальзам є алкогольним напоєм і не виконує в достатній мірі лікувальних і профілактичних функцій.

Раніше була розроблена складна настоянка, яка є найближчим аналогом і може бути вибрана

за прототип [2], до складу якої входить кора дуба, звіробій звичайний, ягоди чорниці, листя брусниці, листя кропиви дводомної, квітки календули, бруньки березові, листя шавлії, квітки деревію, квітки пижмо, чага, листя толокнянки, квітки безсмертника та водно-спиртова рідина.

Зазначена настоянка має лікувальні та профілактичні властивості, однак, не забезпечує їх в достатній мірі.

Задачею даного винаходу є вдосконалення композиції інгредієнтів для настоянки, яка шляхом введення додаткового компоненту та зміни кількісного складу забезпечить більш повний і збалансований вплив на організм, а також розширить асортимент продукції цього класу.

Поставлена задача досягається тим, що композиція інгредієнтів для настоянки, що містить кору дуба, звіробій звичайний, ягоди чорниці, листя брусниці, листя кропиви дводомної, квітки календули, бруньки березові, листя шавлії, квітки деревію, квітки пижмо, чагу, листя толокнянки, квітки безсмертника та водно-спиртову рідину, згідно винаходу, додатково містить арніку, при наступному співвідношенні компонентів на 1 л настоянки:

арніка, г	23-28;
кора дуба, г	10-14;

(13) A
(11) 38214
(19) UA

звіробій звичайний, г	22-29;
ягоди чорниці, г	11-15;
листя брусниці, г	34-40;
листя кропиви дводомної, г	14-20;
квітки календули, г	18-25;
бруньки березові, г	26-34;
листя шавлії, г	10-17;
квітки деревію, г	18-24;
квітки пижмо, г	7-9;
чага, г	20-30;
листя толокнянки, г	21-27;
квітки безсмертника, г	22-30;
водно-спиртова рідина із вміс- том спирту 45% об., л	решта.

Сукупність якісного та кількісного складу інгредієнтів, що входять до складу композиції, яку одержують згідно даного винаходу, забезпечує одержання настойки, що має високі лікувальні та профілактичні властивості, забезпечує повний і збалансований вплив на організм людини.

Зазначена настойка має імуномодельюючу дію, нормалізує імунограму крові, підвищує резистентність організму, підвищує антиоксидантну функцію печінки, має цитопротекторні та протизапальні властивості, підвищує працездатність організму, призводить до зменшення літогенних властивостей жовчі, підвищує репаративні процеси у шлунку та дванадцятипалій кишці при виразковій хворобі.

Нижче наведений основний хімічний склад рослини сировини та вплив, який вона чинить.

Арніка (25-36 г на 1 л настойки). Квітки арніки містять фруктозу, сахарозу, інулін, дубильні речовини, білки, хлорофіл, цинорін, арніцин, жовтий барвник, холіналкалоїди, ефірні масла, жир, що складається з неоміліювальних речовин і ненасичених кислот, органічні кислоти - фумарову, яблучну, молочну, а також аскорбінову. З квіток виділено кристалічну речовину арніфолін, що посилює скорочувальну функцію матки. Арніка має ранозагоювальну, кровоспинну, жовчогінну та заспокійливу дії. Кровоспинна дія арніки набула застосування в акушерській та гінекологічній практиці.

Кора дуба (10-14 г на 1 л настойки). Кора дуба містить до 20% дубильних речовин, вільну елагову та галову кислоти, флавоноїди, до 14% пентозанів, до 6% пектинових речовин, леулін, кверцетин і його глікозид. Кора дуба має в'язучу, протизапальну та протигнильну дії, що зумовлені властивістю дубильних речовин ущільнювати тканинні мембрани. Її застосовують як зміцнювальний кровоносні судини засіб.

Звіробій звичайний (22-29 г на 1 л настойки). Звіробій містить флавоноїди (гіперозид, рутин, кверцетрин, ізокверцетин, кверцетин), гіперин, азулен, жовтий барвник, дубильні речовини, каротин, гіперіцин, ефірне масло, смоли, нікотину та аскорбінову кислоти, вітаміни Р і РР, вітамін С (9-13 мг %), холін та сапоніни. Різноманітний склад звіробою зумовлює його широкий спектр дії. Звіробій має в'язучу, бактерицидну, протизапальну, тонізуючу, протиалергічну, стимулюючу функцію кори надниркових залоз дії. Він також посилює

відтік жовчі, купує спазми товстої та тонкої кишок, відновлює нормальну перистальтику, знімає спазми кровоносних судин.

Ягоди чорниці (11-15 г на 1 л настойки). Чорниця містить 4,8-9,4% цукрів, до 7% лимонної, яблучної, молочної, бурштинової, щавлевої, хінної кислот, глікозид гліконін, неомиртилін, миртилін, арбутін, до 12% дубильних та 0,5-0,6% пектинових речовин, мінеральні солі, вітаміни А, В₁, В₂, С. В чорниці також містяться марганець, мідь, бор, хром. Чорниця позитивно впливає на вегето-судинну та імунну системи, містить речовини, що благотворно впливають на зір. Чорницю застосовують як бактерицидний засіб, при лікуванні хвороб тонкої і товстої кишок, діабету, для попередження утворення тромбозів.

Листя брусниці (34-40 г на 1 л настойки). Листя брусниці містить 9% глікозида арбутину, 3% метил-арбутину, 4-6% фенольного глікозиду мелемпсори-ну, салідрозид, 5-7% похідних гідрохінону, хінну, виннокам'яну, урсолову, галову, елагову кислоти, до 10% дубильних речовин. У листі брусниці багато мікроелементів, зокрема, воно містить мідь, цинк, марганець. Листя брусниці має сечогінну, бактерицидну дію. Його застосовують як в'язучий засіб, а також при запаленнях нирок і сечового міхура, при наявності у нирках, сечовому і жовчному міхурах каменів.

Листя кропиви дводомної (14-20 г на 1 л настойки). Листя кропиви є полівітамінним джерелом, вони містять 14-30 мг % каротину, вітаміни С, К, В₂, пантотенову кислоту. До складу листя також входять галова та мурашина кислоти, глікозид уртицини, дубильні речовини, ефірні масла, хлорофіл, фітостерин, 2-5 % хлорофілу, солі заліза, кальцію, калію, сірку. Листя кропиви використовується як кровоспинний засіб при маточних, гемороїдальних, легеневих, ниркових, шлунково-кишковий та носових кровотечах, при кровохарканні, кровостинну дію листю забезпечує наявність вітаміну К. Кропива має також протизапальну, регулюючу функціональну діяльність шлунка і зміцнювальну його дії. Крім того, кропива чинить кровоочисну дію, що зумовлює її застосування при хворобах шкіри. Хлорофіл кропиви чинить стимулюючу та тонізуючу дію, посилює основний обмін.

Квітки календули (18-25 г на 1 л настойки). Квітки календули (квітки нагідок), містять каротіноїди (0,0076-0,0313%), гірку речовину, до 19% календену, пігменти (3%), ефірне масло, вітамін С та фітонциди. Календулу застосовують як потогінний, очисний, в'язучий, протизапальний, протигнійний та дезинфікуючий засоби. Квітки календули вживають при хворобах печінки, селезінки, вони посилюють жовчоутворення та жовчовиділення, розслаблюють гладком'язові структури (шлунок, кишечник), підвищують секреторну активність шлунку.

Бруньки березові (26-34 г на 1 л настойки). Бруньки березові багаті на ефірне масло (3,5-8%), яке, окрім приємного запаху, зумовлює антибіотичні і бактерицидні властивості. У березі також містяться вітамін С, сапонін, бетулеретинова, саліцилова кислоти, гірка екстрактивна речовина, дубильні речовини, фітонциди, виноградний цукор. Бруньки застосовують як загальнозміцнюючий, антисептичний, протизапальний, сечогінний засо-

би, при хворобах шкіри, нирок, сечового міхура, при виразці шлунка і дванадцятипалої кишки, при нетравленні шлунка, при розладах і болях у шлунку.

Листя шавлії (10-17 г на 1 л настойки). Листя містить смоли, дубильні речовини, ефірне масло, бактерицидно діючі хініни, а також деякі види рослинних гормонів, які позитивно діють на вегетосудинну та імунну систему. Шавлію застосовують при лікуванні хвороб шлунково-кишкового тракту, хвороб печінки і жовчного міхура, а також як сечогінний, антисептичний і в'язучий засоби.

Квітки деревію (18-24 г на 1 л настойки). Деревій містить ефірне масло (0,1-0,2%), в якому знаходиться від слідів до 40% хамазулену, алкалоїд ахілеїн, в'язучі речовини, гіркі речовини, органічні кислоти, каротин, вітаміни С і К, фітонциди, присутні холін, стахідрин та ін. Аміни. Деревій має спазмолітичну дію на гладкі м'язи кишечника, посилює відтік жовчі, посилює секрецію шлунка, покращує згортання крові. Його також застосовують для поліпшення обміну речовин, як бактерицидний, протизапальний та кровоспинний засоби.

Квітки пижмо (7-9 г на 1 л настойки). Квіти пижмо містять ефірні масла, флавоноїди, аскорбінову кислоту, акацетин, кверцетин, гіркі речовини. Їх застосовують при нетравленні і болях у шлунку, як жарознижувачий і потогінний засоби, як засіб, що благотворно впливає на кишечник.

Чага (20-30 г на 1 л настойки). У чазі (березовому грибі або трутовику скошеному) присутня водорозчинна пігментна фракція, в якій виявлена наявність хромогенного поліфенолкарбонного комплексу (20%), що утворює колоїдні водні розчини. Чага також містить агарцинову кислоту, флавоноїди, смоли, золу (12%), яка багата марганцем. Чага має спазмолітичну, знеболюючу, сечогінну дію. Покращує стан онкологічних хворих. Застосовується як неспецифічний засіб при хронічних гастритах та наявності у них каменів.

Листя толокнянки (21-27 г на 1 л настойки). Листя толокнянки містить 6-10% глікозиду арбутіну, який зумовлює їх діуретичну дію, і різні дубильні речовини. Завдяки цьому листя цієї рослини мають в'язучу, сечогінну і антисептичну дію на організм. Їх застосовують при запаленнях нирок, сечового міхура та наявності у них каменів.

Квітки безсмертника (22-30 г на 1 л настойки). Квітки безсмертника містять флавоноїди і флавоглікозиди: саліпурпозид і ізосаліпурпозид, які розщеплюються на наріггенін і глюкозу, кемпферол, аніггенін та інші флавоноїди. Крім того, є стеріни, вітамін К, сліди ефірного масла, смоли, фенольні барвники, дубильні речовини, солі кальцію, заліза, калію та марганцю. Квітки безсмертника за властивістю згортати та спиняти кров кращі за адреналін. Вони також чинять жовчогінну дію.

Настойку Панкова готують шляхом добування витяжки з рослинної сировини із наступною фільтрацією одержаної витяжки.

Бажано екстрагування проводити у три ступені, наприклад, наступним чином.

Усю рослинну сировину розділяють на 3 групи.

I група, г на 1 л настойки:

звіробій звичайний	22-29;
листя толокнянки	21-27;

листя шавлії	10-17;
листя кропиви дводомної	14-20;
листя брусниці	34-40.

II група, г на 1 л настойки:

арніка	23-28;
квітки календули	18-25;
квітки деревію	18-24;
квітки пижмо	7-9;
квітки безсмертника	22-30.

III група, г на 1 л настойки:

кора дуба	10-14;
ягоди чорниці	11-15;
бруньки березові	26-34;
чага	20-30.

Усю рослинну сировину подрібнюють. В автоклав завантажують подрібнену сировину I групи, заливають 45%-ною водно-спиртовою рідиною в кількості 1,649 л та настоюють протягом 24 годин, переважно, при температурі 50-60°C при періодичному перемішуванні. Потім суміш охолоджують до кімнатної температури і відділяють витяжку від рослинної сировини I групи, наприклад, на гідропресі.

На другому етапі подрібнену сировину II групи заливають в автоклав витяжкою з рослинної сировини, яку одержано на першому етапі, та настоюють протягом 24 годин, переважно, при температурі 50-60°C при періодичному перемішуванні. Потім суміш охолоджують до кімнатної температури і відділяють витяжку від рослинної сировини II групи, наприклад, на гідропресі.

На третьому етапі подрібнену сировину III групи заливають в автоклав витяжкою з рослинної сировини, яку одержано на другому етапі, та настоюють протягом 24 годин, переважно, при температурі 50-60°C при періодичному перемішуванні. Потім суміш охолоджують до кімнатної температури і відділяють витяжку від рослинної сировини III групи, наприклад, на гідропресі.

Отриману витяжку, об'єм якої становить близько 1,1 л, відстоюють та фільтрують. Процес відстоювання, переважно, здійснюють, принаймні, 2 доби при температурі +8°C у холодильнику в спеціальній посудині-відстійнику.

Вихід готової настойки 1 л. Її міцність становить, принаймні, 40% об. При потребі, здійснюють доведення об'єму настойки до необхідної величини.

З віджатої рослинної сировини 1-го, 2-го та 3-го етапів по чергово на перегінному апараті добувають залишки спирту. Одержаний відгін використовують потім для виготовлення наступної партії настойки.

Настойку можна вживати окремо або як добавку до різних напоїв, у тому числі й алкогольних.

Комбінація лікарських трав, листя, квіток надає настойці гармонічний, складний трохи гіркий аромат і смак, забезпечуючи при цьому лікувальну дію.

Лікарські рослини, що входять до складу композиції є фармакопейними, вони взаємно посилю-

ють свою дію. Рослинна сировина, що входить до складу композиції, доступна, оскільки ці рослини поширені на території України.

В нижченаведеній таблиці подані приклади конкретного виконання, які, однак, не повинні розглядатися як такі, що обмежують варіанти втілення винаходу.

Настойка, одержана на основі композиції інгредієнтів за прикладом 1, виявляє незначний лікувальний та профілактичний ефект.

Настойка, одержана на основі будь-якої з композицій інгредієнтів за прикладами 2, 3 або 4, виявляє значний лікувальний та профілактичний ефект. Побічних явищ при її вживанні не спостерігається.

Настойка, одержана на основі композиції інгредієнтів за прикладом 5, виявляє значний лікувальний та профілактичний ефект. Побічних явищ при її вживанні не спостерігається. Однак, оскільки при її застосуванні в порівнянні з застосуванням настоек, одержаних на основі композицій інгредієнтів за прикладами 2, 3 та 4, збільшення лікувального та профілактичного ефекту майже не спостерігається, використання більшої кількості сировини для одержання настойки є недоцільним.

Настойка, одержана з використанням даної композиції інгредієнтів, має імуномодельючу дію, нормалізує імунограму крові, підвищує резистентність організму, підвищує антиоксидантну функцію печінки, має цитопротекторні та протизапальні властивості, підвищує працездатність організму, призводить до зменшення літогенних властивостей жовчі, підвищує репаративні процеси у шлунку та дванадцятипалій кишці при виразковій хворобі.

При хронічному гастриті, хронічному холециститі, дискінезії жовчного міхура, жовчовивідних шляхів, для профілактики та лікування холелітіазу рекомендовано приймати від 1 ч. л. до 1 ст. л. 3-4 рази на день за 20-30 хв. до їжі.

При виразковій хворобі шлунка та дванадцятипалої кишки, ерозивному бульбіті, гастродуоденіті рекомендовано приймати 1 ч. л. 3-4 рази на день за 30 хв. до їжі при застосуванні відвару насіння льону чи H₂-блокаторів рецептору гестаміну.

При хронічному токсичному гепатиті (радіаційної та алкогольної етіології), цирозі, жирових дистрофіях печінки, хронічному панкреатиті з секреторної недостатністю, кишковому дисбактеріозі рекомендовано приймати від 1 ч. л. до 1 ст. л. 3-4 рази на день за 20-30 хв. до їжі.

Для підвищення резистентності, імунітету, працездатності організму рекомендовано вживати від 1 ч. л. до 1 ст. л. 3-4 рази на день протягом 3 місяців за схемою: 24 дня вживання, 7 днів перерви.

Хворим з вегето-судинною, нейроциркуляторною дистонією, вегетоневрозами (особливо в клімактеричному періоді), гіпотонією рекомендовано вживати 1 ч. л. 3-4 рази на день.

При мастопатії, фіброаденоматозі, молочних залоз, які зв'язані з порушенням функції печінки, для профілактики пухлинних захворювань, при хворобах лімфатичної системи, порушенні формули крові при лейкопеніях, для профілактики та лікування аденоми передміхурової залози рекомендовано вживати від 1 ч. л. до 1 ст. л. 3-4 рази на день.

При циститі, сальпінгоофориті, запалення придатків рекомендовано вживати 1 ч. л. 3-4 рази на день із застосуванням "здіротерапії" (внутрішній свиначий жир - сітка) рекомендовано прикладати 3-4 ночі на запалене місце. Сітка робиться лише один раз.

Джерела інформації.

1. Авторське свідоцтво СРСР № 968066, МПК⁶ C12G 3/06.

2. UA, 94107421, A1, МПК⁶ C12G 3/06, опубл. 1997 р.

Таблиця

Інгредієнти, на 1 л настойки	Приклади виконання				
	1	2	3	4	5
арніка, г	21	23	25	28	30
кора дуба, г	9	10	12	14	15
звіробій звичайний, г	20	22	26	29	31
ягоди чорниці, г	10	11	13	15	16
листя брусниці, г	32	34	37	40	42
листя кропиви дводомної, г	13	14	17	20	21
квітки календули, г	17	18	21	25	27
бруньки березові, г	24	26	31	34	36
листя шавлії, г	9	10	14	17	18
квітки деревію, г	16	18	21	24	26
квітки пижмо, г	6	7	6	9	10
чага, г	18	20	15	30	32

Продовження таблиці

листя толокнянки, г	19	21	24	27	29
квітки безсмертника, г	20	22	26	30	32
водно-спиртова рідина із вмістом спирту 45% об., л	решта	решта	решта	решта	решта

ДП "Український інститут промислової власності" (Укрпатент)
 Україна, 01133, Київ-133, бульв. Лесі Українки, 26
 (044) 295-81-42, 295-61-97

Підписано до друку _____ 2001 р. Формат 60х84 1/8.
 Обсяг _____ обл.-вид. арк. Тираж 50 прим. Зам. _____

УкрІНТЕІ, 03680, Київ-39 МСП, вул. Горького, 180.
 (044) 268-25-22
